

poslovanja, torej zlasti tudi v tem pravcu, da se ne kršijo določbe zakona. Po § 112, odst. 1, št. III., je kazniva tudi malomarnost. To je najti, če oseba, ki posluje za zadrugo, dopusti ali ne prepreči, da posluje zadružnik z zadrugo v večjem obsegu, kot je po pametni presoji primerno njegovemu gospodarstvu, in je to bilo moči opaziti z uporabo predpisane skrbnosti in opreznosti. Absolutno merilo se seveda ne da postaviti razen s pravili.²⁹ (Konec prih.)

Ali ima obtoženec pravico, vlagati revizijo ali polni priziv zoper sodbo, s katero se izreče sodišče za stvarno nepristojno?

Dr. Avgust Munda.

Praviloma smejo vlagati pravna sredstva le stranke (§ 324 od. 1 kp.) in tudi te praviloma le tedaj, če so s pobijano odločbo neugodno prizadete, to je, če so s to odločbo kršeni njih pravni interesi (arg. § 324 od. 2, st. 1 kp.). Obtoženi sme torej vlagati pravna sredstva le v svojo korist, ne pa tudi v svojo škodo. To načelo izhaja iz stilizacije § 324 od. 1, st. 1 kp., v avstr. k. p. r. pa je bilo to izrečno povedano v § 282 od. 2. Po tem načelu ima torej obtoženec praviloma pravico pravnega sredstva le zoper obsodilno sodbo. Zoper oprostilno sodbo sme vlagati revizijo (priziv) le v edinem izjemnem primeru, če je bil oproščen zbog okolnosti, ki izključujejo krivdo ali ki izključujejo ali ukinjajo kaznivost (§ 280 od. 1 in fine, § 338 od. 6 kp.). V teh primerih (§ 337 št. 1 b, kp.) ima torej obtoženec pravico zahtevati sodbo, ki izreče, da dejanje, ki je predmet obtožbe, ni kaznivo po kaz. zakonu ali da ni dokazov, da je obtoženi zagrešil to kaznivo dejanje (§ 280 od. 1 kp.). S to določbo se podrobno ne bomo pečali, ker ne spada v okvir teh razmotrivanj. Poudariti hočemo le to, da govori ta določba le o oprostilni, ne pa o zavrnilni sodbi (§§ 276, 277 kp.).

²⁹ Na pr.: če zadružnik, ki je doslej za Veliko noč naročal po eno gnjat, naenkrat naroči pet gnjati, bo to vzbudilo pozornost; prav tako če zadružnik, znan kot imovit stiskač, naenkrat vzame znatno posojilo (da bi denar posojal za višje obresti); ne bo sumljivo, če zadružnik, ki jemlje na mesec 5 kg sladkorja, v času, ko se vkuhava sadje, vzame 15 kg, ali če ga vzame 100 kg?

Kakor oprostilna tako tudi zavrnilna sodba praviloma ne krši obtoženčevih pravic. Zato obtoženec v večini primerov, ki jih našteva § 276 kp., zoper zavrnilno sodbo nima pravnega sredstva. Obtoženec torej ne more pobijati zavrnilno sodbo, če se je obtožba zavrnila iz nastopnih razlogov: 1) ker je bil kazenski postopek pokrenjen brez zahtevka upravičenega tožilca ali če je bil nadaljevan brez tožilčeve volje, 2) če ni predloga (§ 85 kz.) ali odobritve (§ 84 kz.) ali če je predlog umaknjen (§ 89 kz.), 3) če je tožilec umaknil obtožbo potem, ko se je razprava začela (§ 248 od. 1 kp.) in preden je predsednik izjavil, da je razprava končana (§ 272 od. 2 kp.), 4) če je bil obtoženec za isto dejanje že pravnomočno obsojen, 5) če je pregon z amnestijo končan, 6) če onemogočajo pregon razne procesne ovire n. pr. izročitvena pogodba. V vseh teh primerih zavrnitev obtožbe ni v obtoženčevo škodo. Razen tega pa v teh primerih obtoženec ne more imeti pravice pravnega sredstva, ker je dominus litis tožilec. Le on ima pravico odločati o tem, ali uvede ali nadaljuje kazenski pregon.

Drugačna pa je stvar v primeru, če sodišče zavrne obtožbo, ker ni stvarno pristojno. Sodišče višje vrste seveda ne izreče zavrnilne sodbe, če vidi, da je za stvar pristojno sodišče nižje vrste; v tem primeru sodišče višje vrste samo razsodi kazensko stvar (§ 279 od. 1 kp.). Prav tako se ne izreče zavrnilna sodba, če je za kazensko stvar pristojen mladinski sodnik; v takem primeru prekine razpravljajoči sodnik razpravo in odstopi stvar mladinskemu sodniku (§§ 10 št. 2, 9 št. 1, 279 od. 2, 434 in nasl. kp.). Če vidi senat trojice, da je pristojen senat petorice (§ 75 od. 2, št. 1 kp.), prekine glavno razpravo in takoj pojača senat na pet sodnikov, pred katerimi se izvede razprava na novo (§ 728 kp.). Če pa spozna redno sodišče med glavno razpravo, da je za presojo pristojno državno sodišče za zaščito države (§ 1 z. d. s. za z. d.), prekine razpravo z obrazloženo rešitvijo ter pošlje spise državnemu tožilcu pri državnem sodišču (§ 111 cit. zak.).

V praksi je sporno, ali izreče sodbo o nepristojnosti po § 276 kp. le sodnik poedinec okrožnega sodišča ali pa tudi okrajni sodnik. Seveda se tiče spor le vprašanja, če meni okrajni sodnik pri ustni (!) razpravi, da je pristojno okrožno sodišče (§§ 10 št. 2, 11 št. 2 kp.); če je pa v stvari pristojno vojaško sodišče (§ 277 kp.), izreče tudi okrajni sodnik sodbo o nepristojnosti. V območju stola sedmorice odd. B v Zagrebu so prevzela sodišča staro prakso, ki je

veljala v tem območju že pred letom 1930., da posluje okrajni sodnik v primeru, če vidi na ustni razpravi, da je za presojo stvari pristojno okrožno sodišče, po določbi § 378 kp.¹ Po tej določbi odstopi okrajni sodnik stvar z rešitvijo državnemu tožilcu.^{2,3} Za to prakso govore predvsem razlogi umestnosti. Nima namreč smisla, da izreče sodnik v summar-nem postopku pred okrajnim sodiščem nepristojnostno sodbo po § 276 kp. in čaka, da postane ta sodba pravno-močna ter nato šele odstopi stvar državnemu tožilstvu. Če se smatra državni tožilec za pristojnega (§ 45 kp.), je stvar itak praviloma rešena tudi za sodišče. Prej omenjena praksa se utemeljuje s tem, da je v določbi § 388 od. 4 kp. odrejeno, da se uporabljajo za sodbo in njeno vsebino tudi v okrajnosodnem postopku določbe, ki veljajo za postopek pred okrožnim sodiščem, kolikor ni za okrajnosodno po-stopanje odrejeno drugače. Glede odločanja o stvarni ne-pristojnosti pa je za postopek pred okrajnim sodiščem v določbi § 378 kp. drugače odrejen. Zato okrajni sodnik, če vidi, da ni stvarno pristojen, ne izreče nepristojnostne sodbe, marveč odstopi spis državnemu tožilstvu. Obžalovati je, da zakonodavec ni izrečno upošteval te sodne prakse v novem kazenskem postopniku.

Proti tej praksi se da de lege lata opravičeno prigo-varjati prvič to, da je uvrščen § 378 kp. v oni del okrajno-sodnega postopanja, ki govori o pripravi ustne razprave, o ustni razpravi sami pa govori § 387 kp., drugič pa to, da citira § 393 št. 2 kp. kršitve zakona po § 336 št. 4 do 10, torej tudi ono po § 336 št. 8, slednjič še to, da se praviloma⁴ konča vsaka glavna (ustna) razprava s sodbo (§§ 272, 373 od. 1, 388 od. 4 kp.).

¹ Nasprotno odločba vrh. sod. v Sarajevu z dne 13. maja 1933 (Ti-moškin str. 218) in Lohsing 1920, str. 490 op. 1 in str. 453.

² Če pa je zasebni tožilec predlagal kaznovanje, izreče okrajni sodnik svojo nepristojnost in obvesti o tem zasebnega tožilca (§ 378 od. 2 kp.). Glej „Sistematični pregled pritožb v sodnem kaz. postop-niku.“ Priloga Slov. Pravniku št. 9. in 10. iz l. 1933 str. 15.

³ Zoper odločbo okrožnega sodišča, ki odloča o pristojnosti, je do-pustna pritožba na apelac. sodišče, ker odloča okrožno sodišče v tem primeru o lastni pristojnosti (odločba stola sedmorice odd. B z dne 23. 4. 1930 Kre 135/30 — Pravosudje 1930 str. 450, Slov. Pravnik odločba šte. 201).

⁴ Če vidi sodišče, da je v stvari pristojno upravno oblastvo, ne izreče zavrnilne sodbe, marveč odstopi stvar z rešitvijo dotičnemu upravnemu oblastvu. To načelo je kodificirano za kasacijsko sodišče v § 357. od. 3, zadnjem stavku. V tem smislu je odločilo tudi avstr. kasacijsko sodišče v odločbah št. 2837, 2852; nasprotno Markovič II. izdaja str. 455.

Ker se izreka nepristojnostna sodba le tedaj, če je v stvari višje sodišče stvarno pristojno, je vsaka zavrnilna sodba obtožencu v kvar,⁵ ker pride zbog take sodbe v neugodnejši procesualni položaj.⁶ S tako sodbo se dejanje vsaj začasno tudi materialnopravno strožje kvalificira. S to strožjo kvalifikacijo pa utegnejo biti že takoj združene strožje procesualne posledice n. pr. obtoženec je bil obtožen prestopka usmrtilve iz malomarnosti (§ 177 kz.), pri glavni razpravi se pa vidi, da je dejanje storjeno naklepno po drugem odst. § 167 kz. Če torej sodnik poedinec obtožbo zavrne (§ 276 kp.), se mora v tem primeru uvesti obvezna preiskava (§ 97 od. 1 kp.) in ukreniti obvezni preiskovalni zapor (§ 119 od. 2 kp.). Določba § 339 od. 2 kp.,⁷ ki govori o izpustu iz preiskovalnega zapora, če se obtoženec oprosti ali obtožba zavrne, seveda za ta primer ne velja, če je priglášena revizija.

Nepristojnostno sodbo pobija obtoženec z revizijskim razlogom po §§ 336 št. 8, 392 št. 2 kp.,⁸ „če je sodišče protizakonito zavrnilo obtožbo, češ da ni stvarno pristojno“. To kršitev zakona mora revizijsko sodišče upoštevati po službeni dolžnosti (§§ 388 od. 4, 352 od. 2, 408 od. 2 kp.). Ta določba je le logična posledica načela, poudarjenega v kazenskem postopniku, da mora sodišče pristojnost v vsakem stadiju postopka upoštevati uradoma (§§ 1 od. 1, 25 kp.).

Pa tudi drugi razlogi, kakor smo jih malo prej navedli, govore za to, da ima obtoženec pravico pravnega leka zoper nepristojnostno sodbo po § 276 kp. Pristojnostni spori so mogoči že v pripravljalnem postopku, seveda v obratnem smislu. Če meni obdolženec, zoper katerega je uvedeno pripravljalno postopanje pri okrožnem sodišču, da je za stvar pristojno okrajno sodišče, zahteva rešitev senata (anal. §§ 101, 102 kp. §§ 14, od. 2, 16 p. r. k. s.).⁹ Če senat predlogu

⁵ V tem smislu tudi odločba avstr. kasac. sodišča z dne 17. 7. 1911 Kr 625/11 šte. 3856 ur. zb.

⁶ Ker je senatna sodba neizpodbojna, kolikor ni kršen zakon (§ 335 kp.).

⁷ Ta določba kljub nejasni stilizaciji ne velja le za primer § 277 kp, marveč tudi za primer § 276 kp. Če je preiskovalni zapor obvezen ali če je podana nevarnost, da bo obtoženec pobegnil, se le-ta ne izpusti iz zapora, če je priglášena revizija.

⁸ Po nemškem kaz. postopniku (§ 270) izreče sodišče svojo nepristojnost z rešitvijo. Obtoženec te rešitve ne more pobijati s pravnim lekom (Loewe 1929, § 270—15 a), str. 695).

Po avstr. k. p. r. so smeje stranke pobijati nepristojnostno sodbo (§ 261) z ničnostno pritožbo po § 281 št. 6. (Mayer 1884 str. 401).

⁹ Seveda ne pri poizvedbah državnega tožilca.

ne ugotovi, ima obdolženec pritožbo na apelacijsko sodišče. Prav tako ima obtoženec pravico ugovora zoper obtožnico (§ 207 kp.), če meni, da je za razsojo pristojno okrajno sodišče. Če sme torej obtoženec pobijati pristojnost v pripravljalnem ali v ugovornem postopku, zakaj ne bi smel pobijati nepristojnostno sodbo?

Obtoženec je upravičen vložiti revizijo (priziv) tudi zoper zavrnilno sodbo, izrečeno po § 277 kp., t. j. če sodišče zavrne obtožbo, češ da je v stvari pristojno vojaško sodišče. Tudi s tako sodbo pride obtoženec v neugodnejši pravni položaj. Vojaske kazenski zakon je strožji od občega kz. Tako določa vojaški kazenski zakon v določbi § 3 št. 2, 3 in 4, da se za vojaške osebe ne uporabljajo določbe o pogojni sodbi, o odobritvi predloga, zasebni tožbi in deloma tudi o rehabilitaciji; kaznivo dejanje se kaznuje (§ 11 v. kz.), bodisi da je storjeno naklepno ali iz malomarnosti, razen če narava kaznivega dejanja izključuje malomarnost; poskus se kaznuje pri vseh naklepnih kaznivih dejanjih, deloma se generalno (!) kaznuje tudi pripravljalno dejanje; odstop od poskusa velja le za okolnost, zbog katere se kazen omili po svobodni oceni, v posebno lahkih primerih pa se sme storilec v takem primeru oprostiti kazni (§ 12 v. kz.); določbe §§ 26—29 kz. o sankcijah za mlajše maloletnike se ne uporabljajo zoper vojaške mlajše maloletnike (§ 18 od. 2 v. kz.). S tem smo navedli le nekatere določbe, iz katerih se vidi, da je vojaški kazenski zakonik v osnovnih določbah strožji od občega kazenskega zakona. Obtoženec sme torej pobijati tudi nepristojnostno sodbo, izrečeno po § 277 kp., ker je s tako sodbo prizadet v svojo škodo (§ 324 od 1 st. 1 in od. 2 kp.).

Izločitvena tožba (§ 36 ip.) izvenknjižnega pridobitelja nepremičnine.

Dr. Josip Globevnik ml.

Povod za kratko razmotrivanje tega v praksi nemalo važnega, pa tudi v teoriji zanimivega vprašanja je dala nova, pregnantno obrazložena sodba¹ našega kasacijskega sodišča. Ta odločba je, zdi se, praktično povsem utrdila načelo, po katerem se princip zaupanja v javno zemljiško

¹ Rv 200/38 z dne 12. aprila 1938.